

Presentasjonsnotat til St.meld. nr. 15 (2003/2004) Rovvilt i norsk natur

1.	<i>Bakgrunn</i>	1
2.	<i>Utfordringer og hovedgrep</i>	1
3.	<i>Bestandsmål</i>	1
4.	<i>Endringer i ansvar og organisering</i>	3
5.	<i>Fremtidig utbredelse av rovvilt</i>	6
6.	<i>Behov for driftstilpasninger i saueholdet i visse områder</i>	6
7.	<i>Behov for endringer i erstatningsordningen</i>	6
8.	<i>Jakt og felling</i>	7
9.	<i>Bestandsovervåking og skadedokumentasjon</i>	7
10.	<i>Gjennomføring av forslagene</i>	8
11.	<i>Vedlegg: Regional utbredelse i 2003 og regionale mål for rovviltforekomst</i>	9

1. Bakgrunn

Stortinget ba våren 2001 regjeringen legge frem en ny stortingsmelding om rovviltforvaltningen, senest innen utgangen av 2003.

Det ble forutsatt at meldingen skulle bygge på internasjonale miljøkonvensjoner og hovedlinjene i rovviltpolitikken.

2. Utfordringer og hovedgrep

Regjeringen har hatt som målsetting å utvikle en helhetlig rovviltpolitikk som både skal sikre levedyktige rovviltbestander der Norge tar sin del av ansvaret, en fortsatt aktiv og allsidig bruk av utmarksressursene i landet og en opprettholdelse av levende lokalsamfunn.

Ved utformingen av politikken er det lagt vekt på å sikre økt forutsigbarhet for alle som berøres av rovviltpolitikken, økt lokal aksept, reduserte tap av husdyr og tamrein og økt alminneliggjøring av rovviltforvaltningen gjennom åpning for nye jaktformer når bestandssituasjonen tillater dette.

3. Bestandsmål

Meldingen omfatter rovviltartene gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Bestanden av gaupe er siden 1996 redusert med rundt 35%.

Regjeringen legger i meldingen opp til en viss økning av forekomsten av gaupe slik at det fortsatt kan sikres en sammenhengende bestand i Norge.

Foreslåtte bestandsmål nasjonalt:

- Minimum 65 årlige ynglinger av gaupe
- Minimum 42 årlige ynglinger av jerv
- Minimum 20 årlige ynglinger av bjørn
- Noen årlige ynglinger av ulv i Norge
- Forekomst av kongeørn minimum på dagens 850-1200 hekkende par

Regjeringen har utformet de nasjonale målene i forståelsen av at deler av rovviltbestandene har en sammenhengende utbredelse på tvers av grensene til våre naboland.

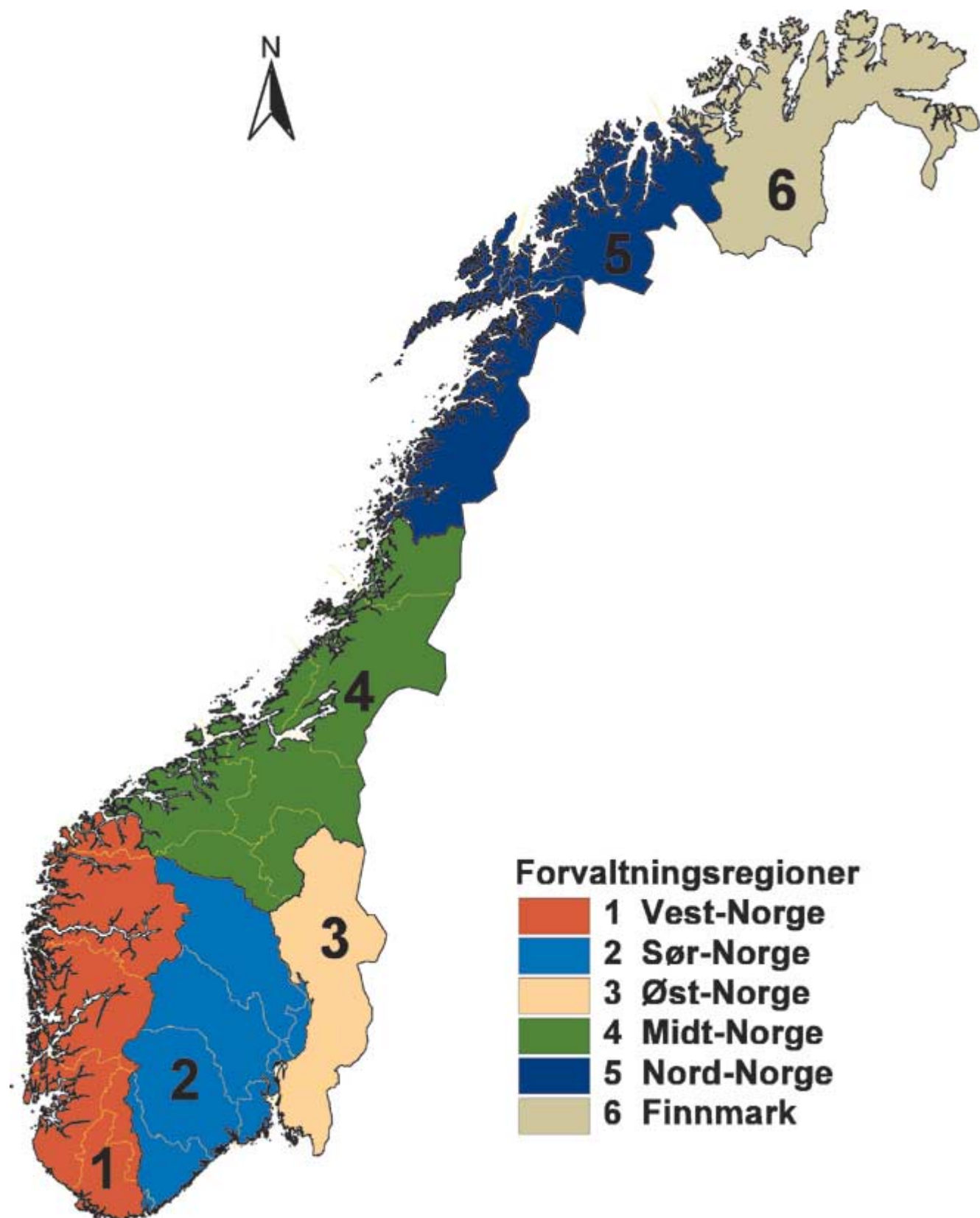
Tabell 1: Forslag til nasjonale bestandsmål for Norge. Alle mål er oppgitt som antall årlige ynglinger, unntatt for kongeørn der tallet gjelder antall årlige hekkende par

Art	Bestand i Norge i 2003	Minimumsmål for Norge
Gaupe	45	65
Jerv	47	42
Bjørn	3-6	20 (14 innen 2008)
Ulv	2-3 (5-6 dersom grensebestand regnes med)	Noen årlige ynglinger
Kongeørn	850-1200	850-1200

4. Endringer i ansvar og organisering

Regjeringen vil basere en fremtidig forvaltning av rovvilt på seks forvaltningsregioner.

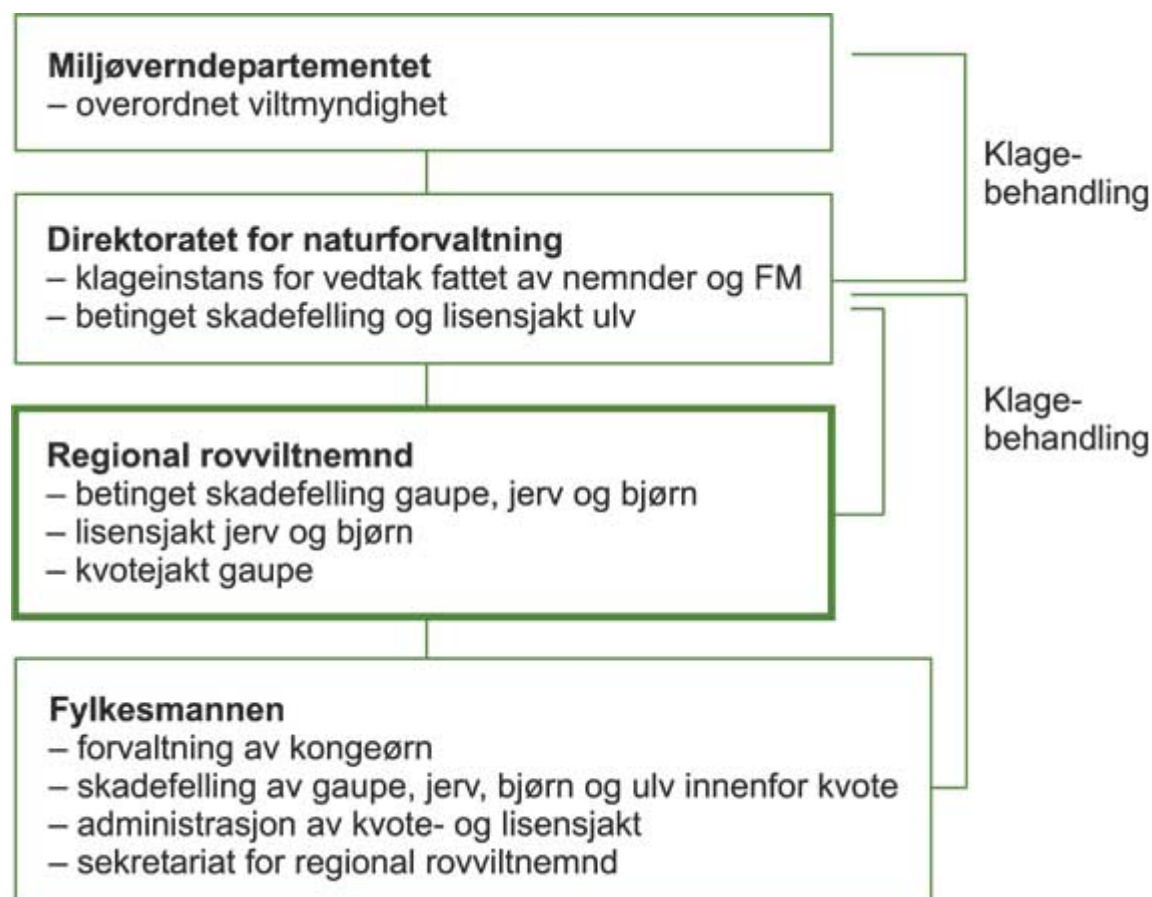
De seks regionene er Vest-Norge, Sør-Norge, Øst-Norge, Midt-Norge, Nord-Norge og Finnmark.

Figur 6-1: Inndeling i forvaltningsregioner for rovvilt. Gule streker angir fylkesgrenser

Det understrekes at regiongrensene er administrative grenser, og ikke grenser for utbredelsen av de enkelte rovviltartene.

Regjeringen foreslår at dagens fylkesvise rovviltutvalg og dagens jervenemnder og gaupenemnder erstattes av en rovviltnemnd i hver region med medlemmer fra berørte fylkesutvalg/Sametinget. Disse nemndene vil i samarbeid med berørte parter utarbeide en forvaltningsplan for rovvilt i sin region. Videre vil nemndene få hovedansvaret for skadefelling og kvotejakt/lisensjakt på artene gaupe, jerv og bjørn innenfor regionen.

Figur 6-2: Skisse over ny organisering av ansvar ved felling og jakt på rovvilt.

For ulv vil regjeringen videreføre hovedtrekkene i dagens forvaltning med hovedansvaret lagt til Direktoratet for naturforvaltning. Forvaltningsbeslutninger skal likevel skje i samråd med den respektive rovviltnemnd. Regjeringen vil også videreføre et partssammensatt organ på sentralt nivå - Kontaktutvalg for rovviltforvaltning.

Som en følge av de foreslåtte endringene vil regjeringen oppheve dagens forvaltningsområde for ulv og dagens fem kjerneområder for bjørn. Gjennom den foreslåtte organisering vil regjeringen sikre en økt regional deltagelse i beslutninger som berører lokalsamfunn. Det vil også bli åpnet for lisensjakt på bjørn og ulv når bestandssituasjonen tilsier dette.

5. Fremtidig utbredelse av rovvilt

For bedre å ivareta hensynet til dyrevelferden til husdyr og tamrein i utmark foreslår regjeringen på den ene siden en viss begrensning av dagens utbredelse av rovvilt. Det legges på den andre siden opp til en tilpasning av saueholdet i områder der det skal være faste forekomster av rovvilt.

Regjeringen foresetter således ikke egne nasjonale mål om forekomst av gaupe og jerv i Finnmark, der 70 % av reindriften finnes.

Videre legges det opp til en avgrensning av området med fast forekomst av ulv slik at familieggrupper og revirmarkerende par av ulv kun skal aksepteres i områder øst for Glomma og sør for kommunene Alvdal, Tynset, Tolga og Os, samt utenfor det samiske tamreinområdet.

For Vest-Norge foreslår regjeringen i tråd med dagens politikk at det ikke fastsettes nasjonale mål for yngling av store rovdyr, med unntak av kongeørn der det forutsettes at bestanden opprettholdes minst på dagens nivå.

6. Behov for driftstilpasninger i saueholdet i visse områder

Fjorten prosent av driftsenhetene med sau søkte i 2003 om erstatninger grunnet tap av sau til rovvilt. Regjeringen ønsker fremover å legge større vekt på varige driftstilpasninger eller omlegginger i saueholdet på de driftsenhetene og i de områdene der det skal være faste bestander av rovvilt.

Slike driftstilpasninger vil bli stimulert både gjennom de ordinære landbrukspolitiske virkemidlene, gjennom egne midler til forebyggende tiltak og gjennom endringer i erstatningsordningen for rovvilt.

Rovviltnemndene vil gjennom utarbeidingen av en regional forvaltningsplan for rovvilt legge føringer for arealdifferensieringen innenfor en region. Med utgangspunkt i denne føringen vil de respektive fylkesmenn få ansvaret for å koordinere både forebyggende tiltak, midler til organisert beitebruk, investeringsmidler gjennom landbrukets BU-ordning, utmarksbeitetilskudd, det regionale miljøprogrammet i landbruket osv. på en slik måte at virkemidlene samlet bidrar til at rovvilt og frittgående beitedyr langt mer aktivt enn i dag skilles i tid og rom.

7. Behov for endringer i erstatningsordningen

Regjeringen vil videreføre den lovfestede retten for dyreeier til full erstatning for tap og følgekostnader når

husdyr eller tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Innenfor lovens ramme foreslår regjeringen at det utformes en ny erstatningsordning som stimulerer til en bedre dyrevelferd.

Ordningen skal belønne de brukerne som er dyktigst til å iverksette effektive forebyggende tiltak, driftstilpasninger og omlegginger av driften for å redusere tap og skader.

Erstatningsretten knyttet til tap av husdyr og tamrein sikrer i dag dyreeiere en full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr eller tamrein blir drept eller skadet av

rovvilt. Erstatning utbetales i dagens ordning med utgangspunkt i faktisk dokumenterte tap eller ut fra en skjønnsmessig vurdering gjort av fylkesmannen. Forslaget innebærer en deling av erstatningsutbetalingen i to komponenter:

1. En videreføring av dagens erstatning for tap og følgekostnader knyttet til faktisk dokumenterte tap foretatt i felt av Statens naturoppsyn.
Erstatning for risikoen ved å ha husdyr eller
2. tamrein i områder med rovvilt.

Den siste komponenten vil bli beregnet som en gjennomsnittlig erstatning pr. husdyr eller tamrein, differensiert etter rovviltrisiko i ulike områder. Midlene vil bli utbetalt til den enkelte driftenhet med utgangspunkt i dokumenterte opplysninger om forekomsten av rovvilt i et område og forventet gjennomsnittlig skade som den enkelte rovviltart vil påføre husdyr og tamrein. For at erstatningsordningen i reindriften ikke skal stimulere til et høyere reintall, vil det bli satt klare betingelser om at et fastsatt øvre reintall overholdes før full erstatning for rovviltrisiko utbetales.

8. Jakt og felling

Regjeringen vil stimulere til en økt alminneliggjøring av forvaltningen av rovvilt gjennom en økt regional deltagelse i beslutninger som berører lokalsamfunn (rovviltnemndene), og gjennom en økt adgang til lisensjakt også på bjørn og ulv når bestandssituasjonen tilsier dette.

Så lenge bestandene er over de nasjonale minimumsnivåer for en region er det rovviltnemndene som skal ha det overordnede ansvaret for både skadefellingskvoter, kvotejakt og lisensjakt på artene gaupe, jerv og bjørn. Tilsvarende skal direktoratet i samråd med nemndene styre skadefelling og lisensjakt på ulv.

Bestandsreguleringen skal i størst mulig grad skje gjennom jaktformer som sikrer bred deltagelse fra lokale jegere (kvotejakt og lisensjakt).

Slike jaktformer bør i større grad enn i dag knyttes opp mot grunneierretten, slik at en grunneier kan utvikle ulike jaktformer på sin eiendom. Dette vil også kunne ha betydning for verdiskaping og utmarksbasert reiseliv.

9. Bestandsovervåking og skadedokumentasjon

Gode bestandsdata er avgjørende for rovviltforvaltningen. Regjeringen vil videreføre hovedelementene i dagens nasjonale bestandsovervåkingsprogram for rovvilt.

Denne kunnskapen vil i sin helhet bli gjort tilgjengelig for allmennheten gjennom egne nettsider. Også hovedelementene i dagens skadedokumentasjon i regi av Statens naturoppsyn vil bli videreført.

Både bestandsovervåkingsprogrammet og skadedokumentasjonssystemet vil være sentrale elementer i et nytt erstatningssystem for sau og tamrein som blir tatt av rovvilt. Både når det gjelder bestandsovervåking og skadedokumentasjon er det et

siktemål å øke den lokale deltagelsen.

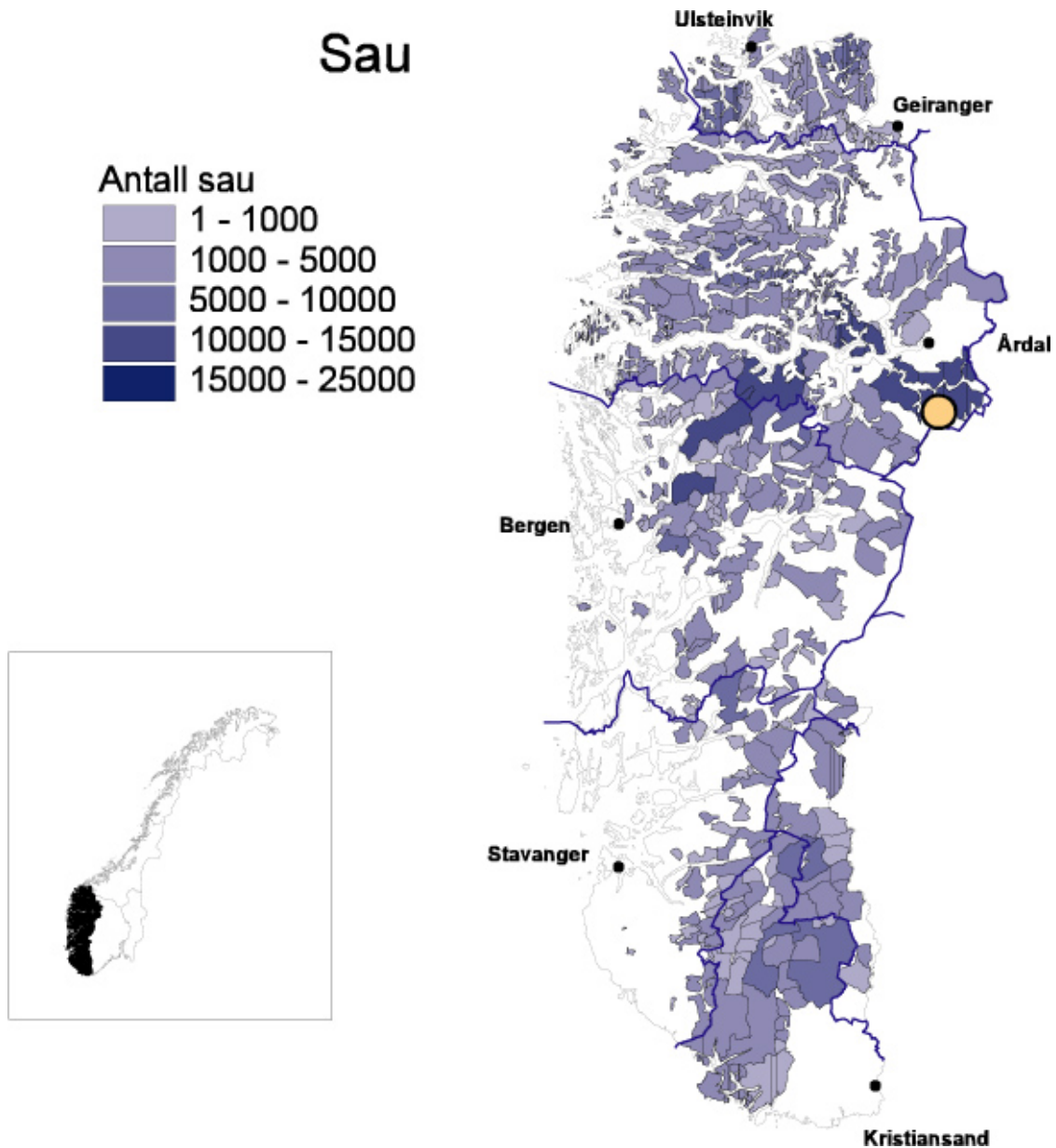
For å bidra til en kvalitetssikring av både metoder og resultater innen bestandsovervåkingen vil regjeringen nedsette et eget fagråd med eksperter på internasjonalt nivå.

10. Gjennomføring av forslagene

Regjeringen legger opp til at forslagene i meldingen skal være gjennomført innen jaktåret 2005/2006 som starter 1. april 2005.

Forutsatt at Stortinget ferdigbehandler meldingen i løpet av våren 2004, innebærer dette at endringer i forskrifter og regelverk sendes på høring høsten 2004.

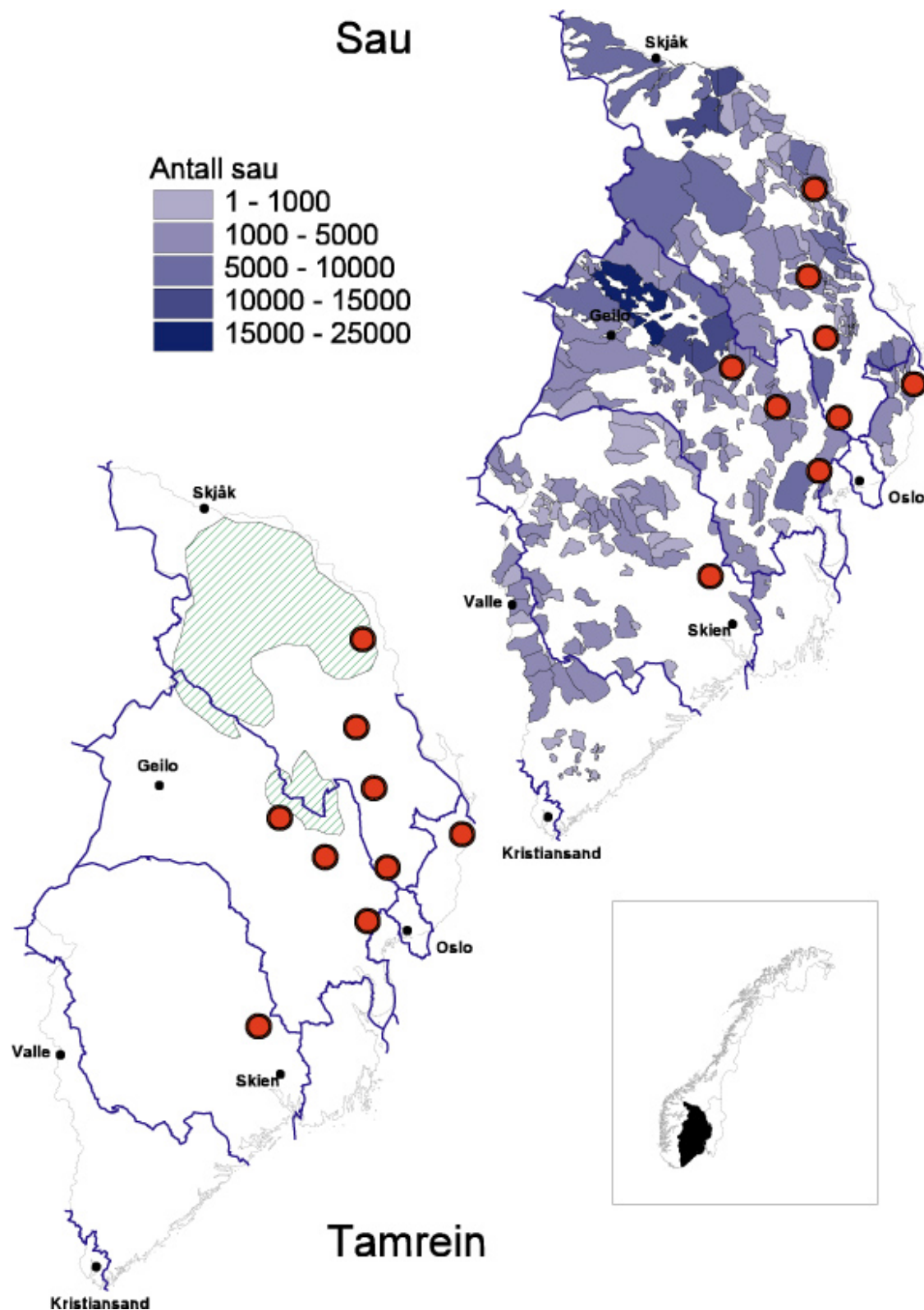
11. Vedlegg: Regional utbredelse i 2003 og regionale mål for rovviltforekomst

Figur 6-10: Dagens forekomst av rovdyr og sau i region 1. Bare sau fra brukere som er medlem i ordningen «organisert beitebruk» er representert. De mange hvite feltene på kartet i denne regionen skyldes innmarksbeiting og leiebeiting i andre områder, samt at bare ca. 34 % av driftsenhetene med sau på beite i Rogaland er med i organisert beitebruk. Gul sirkel viser dokumentert jerveynngling i 2003. Blå grenser viser fylker.

Region 1 – Vest-Norge

Det settes ikke nasjonale mål for gaupe, jerv og bjørn i region 1. Det skal ikke legges til rette for etablering av ynglende ulv i regionen. Streifdyr kan forekomme av alle arter. Kongeørnbestanden forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå.

Figur 6-11: Dagens forekomst av rovdyr, sau og tamrein i region 2. Bare sau fra brukere som er medlem i ordningen «organisert beitebruk» er representert. Grønn skravering viser områder med reindrift. Rød sirkel viser dokumenterte familiegrupper av gaupe i 2003. Regionen hadde i 2003 ingen dokumenterte ynglinger av jerv. Blå grenser viser fylker.

Region 2 – Sør-Norge

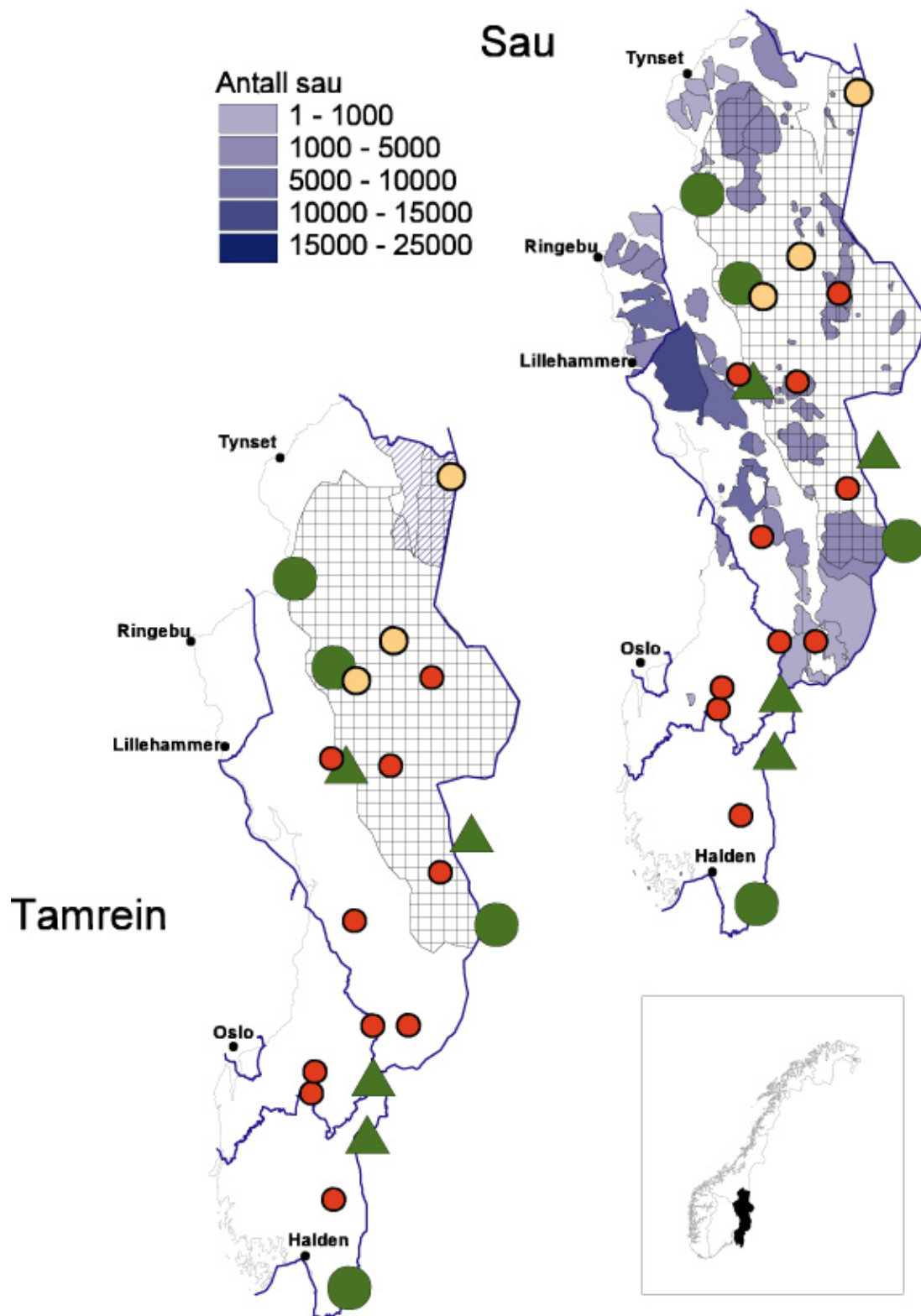
Gaupe: Det skal etableres og opprettholdes minst 18 årlige ynglinger av gaupe i regionen.

Jerv: Det skal etableres og opprettholdes minst 3 årlige ynglinger av jerv i regionen.

Bjørn: Det settes ikke nasjonale mål for ynglende bjørn i regionen.

Ulv: Det skal ikke legges til rette for etablering av ynglende ulv i regionen. Dagens forvaltningsområde oppheves.

Kongeørn: Bestanden forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå.

Figur 6-13: Dagens forekomst av rovdyr, sau og tamrein i region 3. Bare sau fra brukere som er medlem i ordningen «organisert beitebruk» er representert. Blå skravering viser områder med samiske reindrift. Rød sirkel viser dokumenterte familiegrupper av gaupe i 2003, gul sirkel viser dokumenterte jerveynglinger i 2003, grønn sirkel viser dokumentert familiegruppe og grønn trekant viser dokumenterte par av ulv. Rutenettet i begge kart viser dagens kjerneområde for bjørn. Blå grenser viser fylker.

Region 3 - Øst-Norge

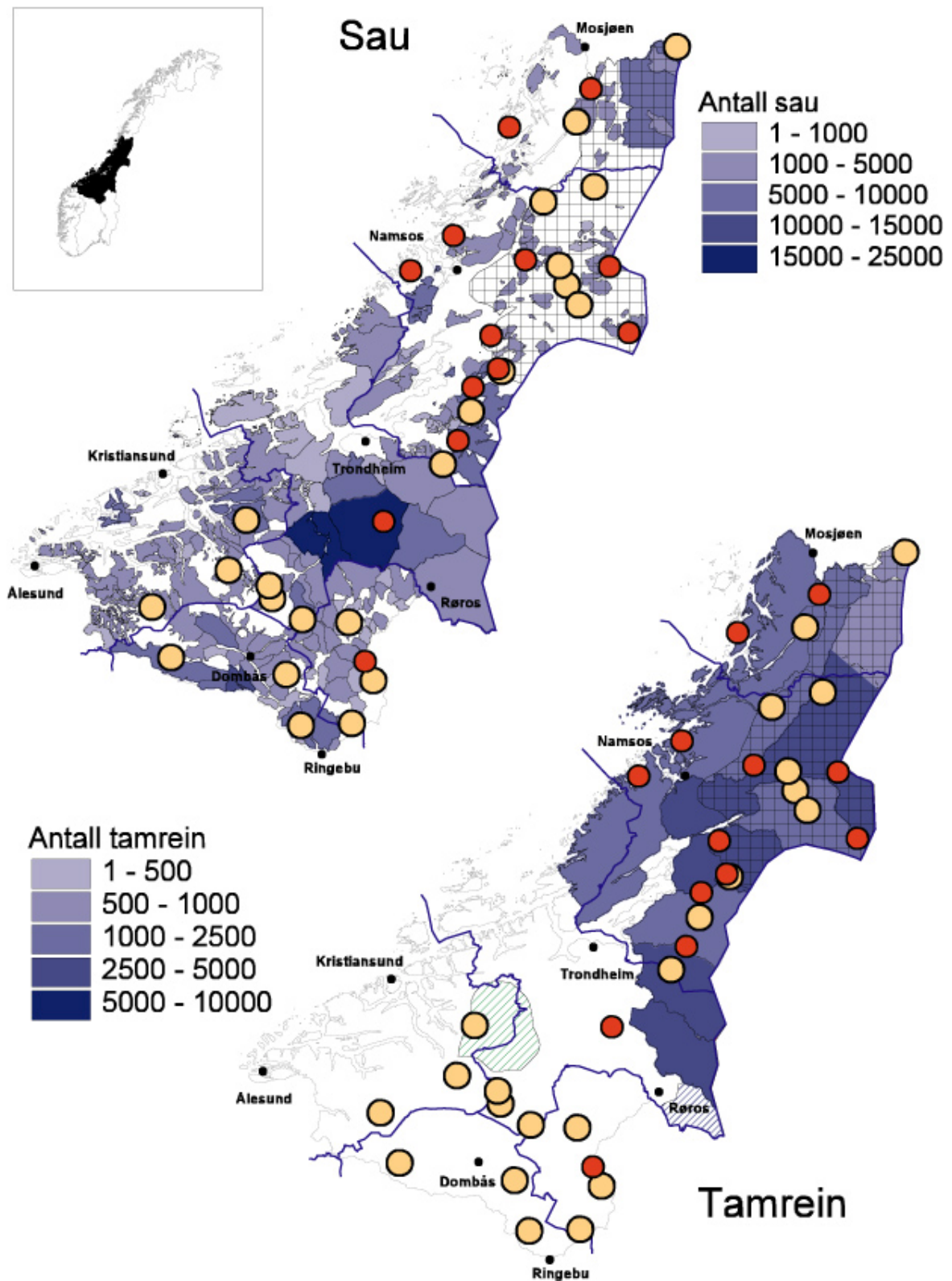
Gaupe: Det skal etableres og opprettholdes minst 15 årlige ynglinger av gaupe i regionen.

Jerv: Det skal etableres og opprettholdes minst 7 årlige ynglinger av jerv i regionen.

Bjørn: Det skal etableres minst 5 årlige ynglinger av bjørn i regionen. Som etappemål fastsettes at 3 av disse ynglingene skal være etablert før 2008.

Ulv: Det skal etableres og opprettholdes noen ynglinger av ulv i regionen. Familiegrupper og revirmarkerende par skal ikke etableres i det samiske tamreinområdet, eller i områdene vest for Glomma, eller i kommunene Alvdal, Tynset, Tolga og Os.

Kongeørn: Bestanden forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå.

Figur 6-15: Dagens forekomst av rovdyr, sau og tamrein i region 4. Bare sau fra brukere som er medlem i ordningen «organisert beitebruk» er representert. Blå skravering og blå fylling viser samiske reindriftsområder, mens grønn skravering viser annen tamreindrift (Trollheimen). Rød sirkel viser dokumenterte familiegrupper av gaupe i 2003, gul sirkel viser dokumenterte jerveynglinger i 2003. Rutenettet i begge kart viser dagens kjerneområde for bjørn. Blå grenser viser fylker.

Region 4 – Midt-Norge

Gaupe: Det skal etableres og opprettholdes minst 22 årlige ynglinger av gaupe i regionen.

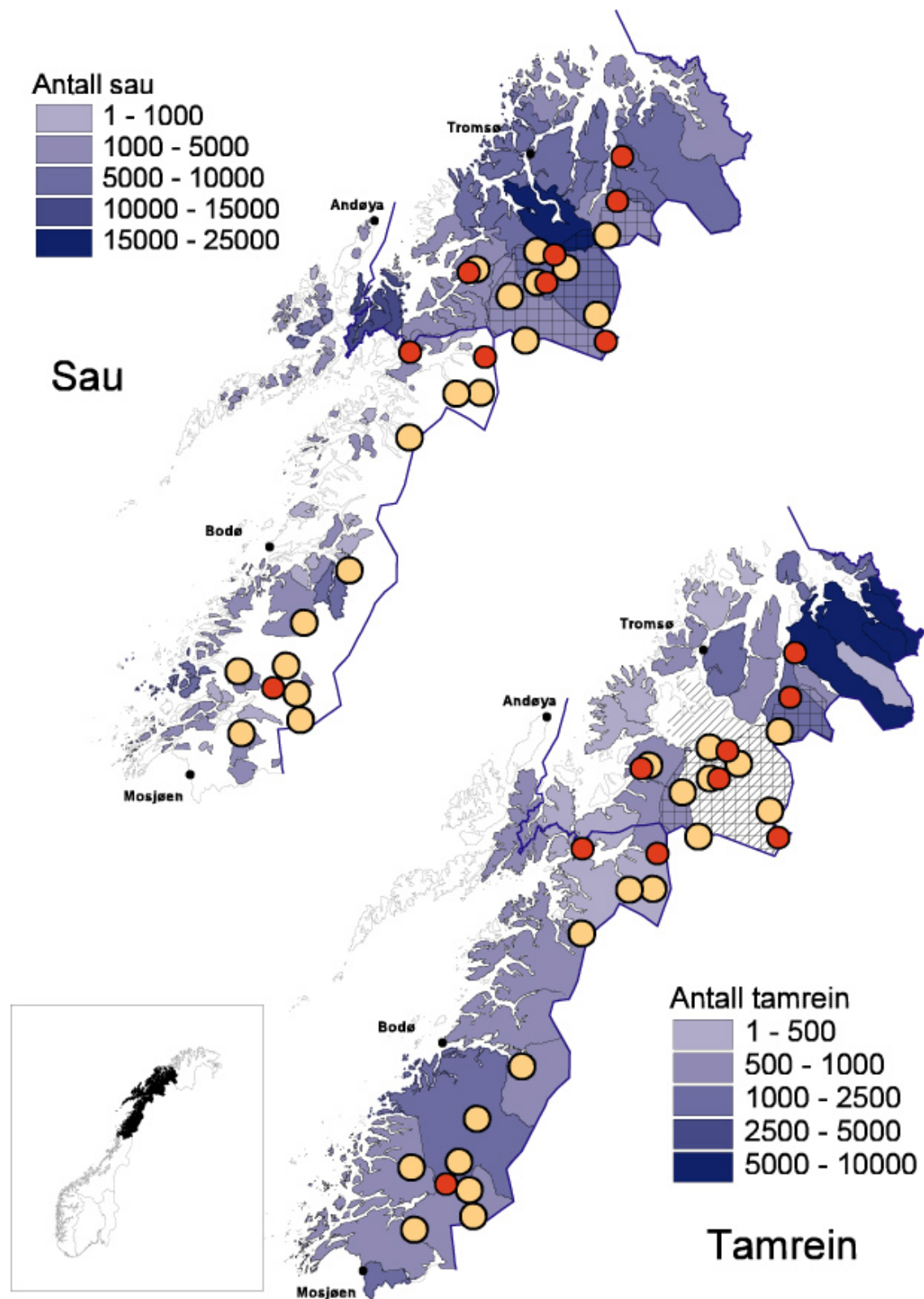
Jerv: Det skal etableres og opprettholdes minst 12 årlige ynglinger av jerv i regionen. Forvaltningen må sikre sammenhengende reproduksjon og utbredelse mot naboregioner, for å hindre at bestanden splittes i atskilte populasjoner.

Bjørn: Det skal etableres minst 5 årlige ynglinger av bjørn i regionen.

Som etappemål fastsettes at 3 av disse ynglingene skal være etablert før 2008.

Ulv: Det skal ikke legges til rette for etablering av ynglende ulv i regionen. Forvaltningen skal likevel ta særlig hensyn til at individer som vandrer inn i området fra nord eller øst kan representere en særskilt verdi for den ynglende populasjonen i region 3 og i hele Sør-Skandinavia.

Kongeørn: Bestanden forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå.

Figur 6-17: Dagens forekomst av rovdyr, sau og tamrein i region 5. Bare sau fra brukere som er medlem i ordningen «organisert beitebruk» er representert. Svart skravering på kartet over tamrein viser konvensjonsbeite for svensk rein. Rød sirkel viser dokumenterte familiegrupper av gaupe i 2003, gul sirkel viser dokumenterte jerveynglinger i 2003. Rutenettet i begge kart viser dagens kjerneområde for bjørn. Blå grenser viser fylker.

Region 5 – Nord-Norge

Gaupe: Det skal etableres og opprettholdes minst 10 årlige ynglinger av gaupe i regionen.

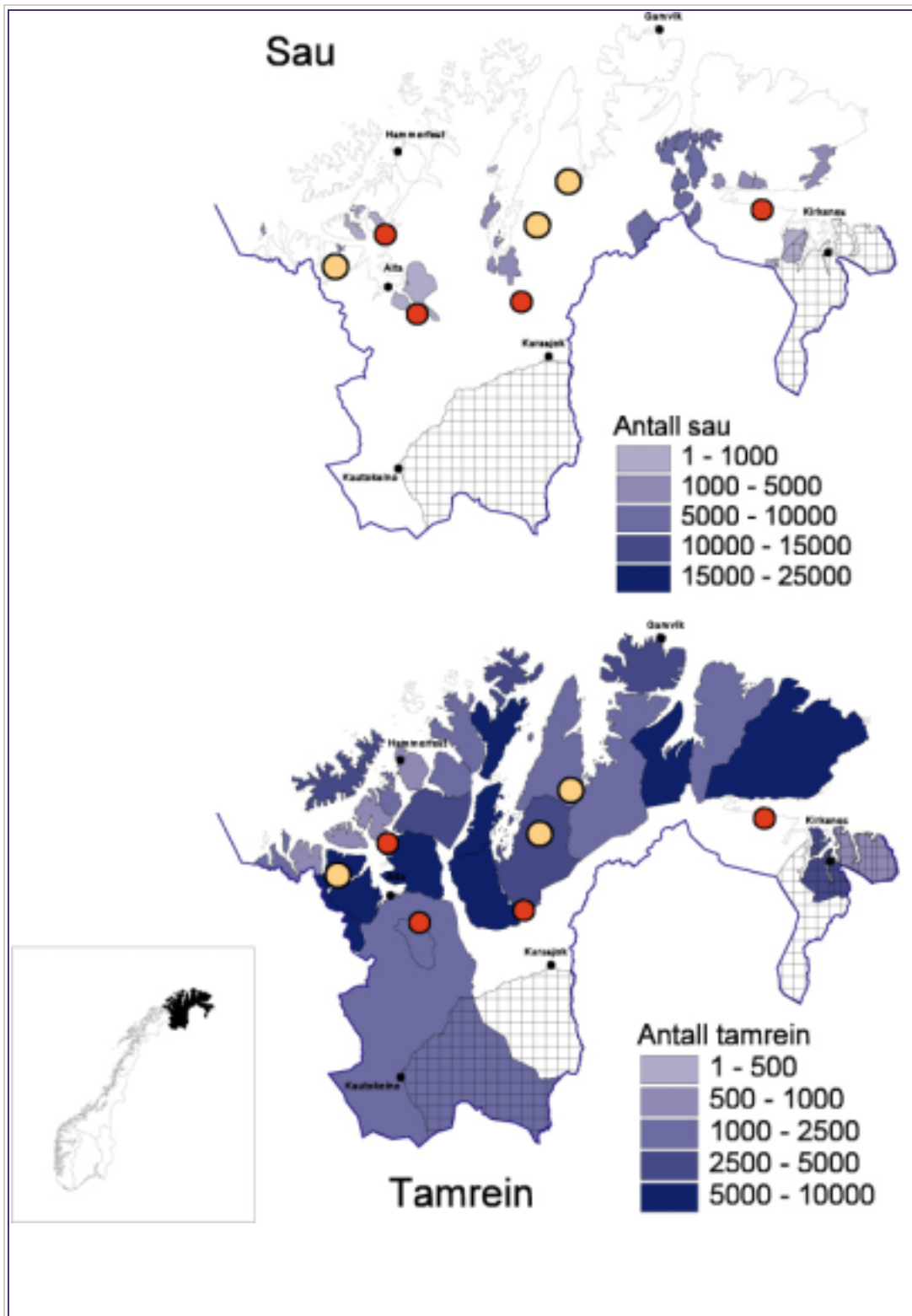
Jerv: Det skal etableres og opprettholdes minst 20 årlige ynglinger av jerv i regionen. Forvaltningen skal sikre sammenhengende reproduksjon og utbredelse i regionen.

Bjørn: Det skal etableres minst 4 årlige ynglinger av bjørn i regionen. Som etappemål fastsettes at 2 av disse ynglingene skal være etablert før 2008.

Ulv: Det skal ikke legges til rette for etablering av ynglende ulv i regionen.

Forvaltningen skal likevel ta særlig hensyn til at individer som vandrer inn i området fra nord eller øst kan representere en særskilt verdi for den ynglende populasjonen i region 3 og i hele Sør-Skandinavia.

Kongeørn: Bestanden forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå.

Figur 6-18: Dagens forekomst av rovdyr, sau og tamrein i region 6. Bare sau fra brukere som er medlem i ordningen «organisert beitebruk» er representert. Hvite områder på kartet for tamrein er kun vinterbeiter. Dette gjelder også indre deler av Kautokeino kommune. Rød sirkel viser dokumenterte familiegrupper av gaupe i 2003, gul sirkel viser dokumenterte jerveynglinger i 2003. Rutenettet i begge kart viser dagens kjerneområder for bjørn.

Region 6 – Finnmark

Gaupe: Det settes ikke nasjonale mål for yngling av gaupe i regionen.

Jerv: Det settes ikke nasjonale mål for yngling av jerv i regionen.

Bjørn: Det skal etableres minst 6 årlige ynglinger av bjørn i regionen.

Ulv: Det skal ikke legges til rette for etablering av ynglende ulv i regionen.

Kongeørn: Bestanden forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå.